

Muutosturva

www.mol.fi

Työllistymisen ja muutosturvan toimintamalli

Työllistymisen ja muutosturvan toimintamalli

Työllistymistä ja muutosturvaa koskevalla toimintamallilla parannetaan työntekijän asemaa tilanteissa, joissa hän on vaarassa tulla irtisanotuksi tai hänet on irtisanottu taloudellisten tai tuotannollisten syiden perusteella. Muutosturvan toimintamallia on laajennettu siten, että se koskee entistä paremmin myös määräaikaisessa työsuhteessa olevia ja 180 päivän ajaksi lomautettuja tai lomautettuina olleita. Toimintamallin osapuolia ovat työnantaja, työntekijä sekä työ- ja elinkeinotoimisto (TE-toimisto).

Etujen piiriin pääsevät lakisääteisesti kaikki ne,

- jotka on irtisanottu tuotannollisten tai taloudellisten syiden vuoksi ja joilla on työhistoriaa vähintään kolme vuotta saman tai eri työnantajan työssä
- joiden työsuhde on päättynyt määräaikaisuuden vuoksi ja joille on kertynyt työhistoriaa saman tai eri työnantajien työssä yhteensä vähintään viisi vuotta työsuhteen päättymistä edeltäneiden seitsemän vuoden aikana.

Työhistoriaa laskettaessa aiempien työsuhteiden päättymissyyllä tai työajalla ei ole merkitystä.

Myös pitkä määräaikaisuuteen perustuva työsuhde samaan työnantajaan oikeuttaa pääsemään muutosturvan piiriin, jos

- työsuhteen päättyessä on ollut määräaikaisessa työsuhteessa samaan työnantajaan keskeytyksittä vähintään kolme vuotta tai määräaikaisissa työsuhteissa samaan työnantajaan vähintään 36 kuukautta viimeksi kuluneiden 42 kuukauden aikana.

Työhistoriaa laskettaessa työajalla ei ole merkitystä, mutta kaikkien mukaan luettavien työsuhteiden on täytynyt olla määräaikaisia.

Muutosturva koskee em. irtisanottujen ja määräaikaisten lisäksi lomautettuja henkilöitä, mikäli henkilö

- lomautetaan vähintään 180 päiväksi tai toteutunut lomautus yhdessä sitä välittömästi seuraavan uuden lomautuksen kanssa tulisi kestämään vähintään 180 päivää ja hänellä on lomautusilmoituksen saadessaan vähintään kolmen vuoden mittainen työhistoria saman tai eri työnantajan työssä
- on ollut lomautettuna yhdenjaksoisesti 180 päivää ja hänellä on tällöin vähintään kolmen vuoden mittainen työhistoria saman tai eri työnantajan työssä
- irtisanoutuu itse lomautuksen kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään 200 päivää ja hänellä on kolmen vuoden työhistoria.

Työntekijä katsotaan lomautetuksi vähintään 180 kalenteripäiväksi myös silloin, kun lomautuksen kestoksi on lomautusilmoituksessa merkitty ”toistaiseksi”, ellei lomautuksen arvioida kestävän alle 180 kalenteripäivää.

Muutosturvan piiriin kuuluvalla on oikeus henkilökohtaiseen työllistymisohjelmaan ja muutosturvan piiriin kuulumisen perusteella työllistymistä edistävien palveluiden ajalta korotettuna maksettavaan työttömyyspäivärahaan. Lisäksi työnhakija voi käyttää irtisanomisaikaansa työnhakuun.

Muutosturva muodostuu

- työnhakijan oikeudesta työllistymisohjelmaan
- palkallisesta vapaasta irtisanomisaikana esimerkiksi työnhakua varten
- työllistymistä edistävien palveluiden ajalta korotettuna maksettavasta työttömyyspäivärahas- ta eli ansiopäivärahassa muutosturvan ansio-osasta ja peruspäivärahassa muutosturvalisästä
- työnantajan lisääntyneestä ilmoitus- ja neuvottelovelvollisuudesta
- TE-toimiston tehostetuista palveluista.

Muutosturva tukee työnhakijaa irtisanomistilanteissa

Työllistymisen ja muutosturvan toimintamalli lisää työntekijöiden turvaa irtisanomistilanteissa ja pitkäkestoisissa lomautuksissa, antaa tukea työhaussa sekä auttaa työllistymään mahdollisim- man nopeasti uudelleen. Muutosturvan toimintamalli lisää mahdollisuuksia osallistua työllisty- mistä edistäviin toimiin sekä parantaa ja ylläpitää työnhakijoiden ammatillista osaamista. Toimin- tamalli tehostaa työntekijöiden, työnantajien ja TE-toimistojen yhteistyötä.

Muutosturva on työntekijälle vapaaehtoinen. Muutosturvan ansio-osan ja muutosturvalisän saa- minen edellyttää työllistymisohjelman laatimista ja sen aktiivista toteuttamista. Työntekijällä on oikeus jäädä muutosturvan ulkopuolelle menettämättä oikeuttaan työttömyyspäivärahaan.

Työnhakijan oikeudet ovat

- palkallinen työllistymisvapaa irtisanomisaikana
- työllistymisohjelma
- työllistymistä edistävien palveluiden ajalta ansiopäivärahaan maksettava muutosturvan ansio- osa ja peruspäivärahan muutosturvalisä.

Työnhakijan velvollisuudet ovat

- pyytää työllistymisohjelmaa mahdollisimman nopeasti, pääsääntöisesti viimeistään 30 päivän kuluessa työsuhteen päättymisestä, lomautusilmoituksen antamisesta tai lomautuksen kes- toa koskevan 180 päivän edellytyksen täyttymisestä
- hakea aktiivisesti työtä
- vastaanottaa tarjottua työtä ja koulutusta
- velvollisuus noudattaa työllistymisohjelmaa.

Työhistoriasta on lisäksi esitettävä luotettava selvitys, esim. työtodistus.

Työnantajan ilmoitus- ja tiedottamisvelvollisuus

Ennen yhteistoimintaneuvottelujen alkamista työnantaja antaa henkilöstöryhmän edustajalle kir- jallisen neuvotteluesityksen ja arvion irtisanomisten laajuudesta sekä toimenpiteiden aikataulus- ta. Tiedot annetaan myös TE-toimistolle.

Työnantajan pitää ilmoittaa muutosturvan piiriin kuuluvien työntekijöiden irtisanomisesta tai määräaikaisen työsuhteen päättymisestä viipymättä TE-toimistolle.

Työnantaja antaa työntekijän suostumuksella TE-toimistolle työntekijän koulutusta, työtehtäviä ja työkokemusta koskevat tiedot. Näin irtisanotun henkilön työllistymistä tukevien toimenpitei- den suunnittelu ja työllistymisohjelman tekeminen nopeutuvat.

Työnantajalla on velvollisuus kertoa työntekijälle tämän oikeudesta työllistymisohjelmaan ja ansiopäivärahaan maksettavaan muutosturvan ansio-osaan ja peruspäivärahan muutosturvallisään.

Työnantajan toimintasuunnitelma

Työnantajalla on muutosturvan toimintamallin mukaan tehostettu neuvottelovelvollisuus työvoiman vähentämistilanteissa. Työnantajan on annettava henkilöstöryhmän edustajille esitys työllistymistä edistäväksi toimintasuunnitelmaksi yhteistoimintamenettelyn alkaessa. Toimintasuunnitelma laaditaan aina, kun irtisanomisuhka koskee vähintään kymmentä työntekijää. Tarkoituksena on tiivistää työnantajan, henkilöstön ja TE-toimiston välistä yhteistyötä.

Suunnitelmassa kerrotaan neuvotteluajkojen ja menettelytapojen lisäksi suunniteltujen työvoimapaalveluiden käyttämisestä sekä siitä, miten työnantaja edistää työntekijän työnhakua ja koulutusta. Lopullinen toimintasuunnitelma valmistellaan yhdessä henkilöstön kanssa osana yhteistoimintamenettelyä.

Alle kymmentä henkilöä koskevissa irtisanomisissa työnantaja esittää yhteistoimintamenettelyssä toimintaperiaatteet, joilla hän tukee irtisanomisajan kuluessa työntekijöiden oma-aloitteista hakeutumista muuhun työhön tai koulutukseen sekä työllistymistä julkisen työvoimapaalvelun avulla.

Irtisanomisia koskevan yhteistoimintamenettelyn yhteydessä on tehtävä tarvittavat muutokset myös yhteistoimintalain mukaiseen henkilöstö- ja koulutussuunnitelmaan. Tarkoituksena on selvittää, aiheuttavatko irtisanomiset ja mahdolliset toimintojen uudelleenjärjestelyt muutoksia työhön jäävän henkilöstön tehtäviin ja koulutustarpeisiin.

Työnantajalla, jolla ei ole yhteistoimintalain mukaista neuvotteluelvoitetta, on velvollisuus kertoa työntekijälle irtisanomisen perusteiden ja vaihtoehtojen lisäksi TE-toimistolta saatavista työvoimapaalveluista.

Työvoimaviranomaiset kartoittavat tarvittavat työvoimapaalvelut yhdessä työnantajan ja henkilöstön edustajien kanssa.

Työ- ja elinkeinotoimisto toteuttaa muutosturvaa

Kun työnantaja on tiedottanut TE-toimistolle yhteistoimintaneuvottelujen käynnistämisestä, TE-toimisto ottaa viipymättä yhteyttä työnantajaan. TE-toimisto laatii yhdessä työnantajan ja henkilöstön edustajien kanssa toimintasuunnitelman ja sopii palvelujen tarjoamisesta sekä niiden järjestelyistä.

Muutosturvan toimenpiteiden piiriin kuuluvat myös tuotannollisista ja taloudellisista syistä johtuvat henkilöstön vähennykset, joissa irtisanottavien määrä on vähäinen. Lisäksi siihen kuuluvat edellä mainitulla tavalla määritellyt määräaikaikaiset työntekijät ja lomautetut henkilöt.

TE-toimistot tiedottavat työllistymisen ja muutosturvan toimintamallista sekä neuvovat ja auttavat työnantaja ja työntekijöitä sen toteuttamisessa. Suurimpiin TE-toimistoihin on nimetty muutosturva-asiantuntijat, jotka toimivat valtakunnallisena verkostona. He vastaavat työ- ja elinkeinohallinnon palveluista muutosturvatilanteissa erityisesti suurten irtisanomistilanteiden yhteydessä.

Työ- ja elinkeinotoimistot tarjoavat muutosturvatilanteissa mm.

- työnhakupalveluita
- työnvälitystä
- työvoimapoliittista aikuiskoulutusta
- työkokeilua
- yrittäjyyteen liittyvää neuvontaa
- tietoa starttirahasta
- ja muita ammatillisia valmiuksia kehittäviä palveluita.

Näistä palveluista sovitaan jokaiselle henkilökohtaisesti tehtävässä työllistymisohjelmassa. Lisäksi ohjelmassa voidaan sopia esim. hakeutumisesta omaehtoiseen koulutukseen.

Muuttoavustus

Liikkuvuusavustukset

TE-toimisto voi tukea liikkuvuusavustuksin työttömiä ja työttömyyden uhkaamia työnhakijoita uuden työpaikan saannissa. Liikkuvuusavustuksina maksettavia etuuksia ovat matkakustannusten ja muuttokustannusten korvaukset.

Matkakustannusten korvausta voidaan maksaa työttömälle tai työttömyyden uhkaamalle työnhakijalle, kun hän hakeutuu työhön työssäkäyntialueensa ulkopuolelle. Korvausta voidaan maksaa matkasta työhönottohaastatteluun, neuvottelemaan työsopimuksesta sekä silloin, kun työnhakija siirtyy uuteen työpaikkaan.

Muuttokustannusten korvausta voi saada muutosturvan mukaiseen työllistymisohjelmaan oikeutettu työnhakija, kun hän siirtyy uuteen työhön työssäkäyntialueensa ulkopuolelle. Muuttoavustus on enintään 700 euroa ja sitä maksetaan niistä kustannuksista, jotka aiheutuvat asuinirto- ja muutto- tai muutosturvan uudelle työpaikkakunnalle.

Työllistymisohjelmaan oikeutettu työnhakija voi saada muuttokustannusten korvausta, jos

- uusi työpaikka sijaitsee Suomessa työnhakijan työssäkäyntialueen ulkopuolella,
- työaika uudessa työpaikassa on vähintään 18 tuntia viikossa,
- työ kestää vähintään 6 kk,
- avustusta on haettu TE-toimistosta ennen työsuhteen alkamista.

Liikkuvuusavustuksia haetaan TE-toimistosta.

Työllistymisvapaa irtisanomisaikana

Kaikilla työntekijöillä, jotka irtisanotaan tuotannollisista tai taloudellisista syistä, on irtisanomisaikanaan oikeus palkalliseen vapaaseen. Työllistymisvapaa on 5-20 työpäivää ja se määräytyy työsuhteen keston ja irtisanomisajan mukaan. Vapaata voi käyttää myös työpäivän osina siten, että pidettyjen vapaiden summa vastaa työpäivien säännöllisen työajan tuntimäärää.

Palkalliseen vapaaseen on oikeus irtisanotulla, kun hän

- hakee työtä omatoimisesti tai TE-toimiston avustuksella,
- menee työhaastatteluun tai
- osallistuu uudelleensijoitusvalmennukseen.

Jos irtisanottu työntekijä on oikeutettu työllistymisohjelmaan, hän voi käyttää vapaata myös

- työllistymisohjelman laatimiseen tai
- työllistymisohjelmassa sovittuihin toimenpiteisiin kuten esim. työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistumiseen.

Vapaasta ei saa aiheutua työnantajalle merkittävää haittaa, ja siitä on ilmoitettava työnantajalle aina mahdollisimman ajoissa. Vapaan kieltämisen tulisi olla poikkeuksellista, ja vapaa tulisi antaa työntekijän ilmoittamana aikana.

Palkallinen vapaa ei koske lomautettuja eikä määräaikaisessa palvelussuhteessa olevia työntekijöitä, koska heidän työsuhteensa päättyy ilman irtisanomisaikaa. Oikeutta työllistymisvapaaseen ei ole myöskään silloin, jos työsuhde päättyy työntekijän irtisanomiseen työnantajan konkurssin tai kuoleman takia.

Työllistymisohjelma auttaa työnhaussa

Työllistymisohjelma on yksilöllinen työnhakusuunnitelma, jolla parannetaan työntekijän mahdollisuutta työllistyä esimerkiksi koulutuksen ja työharjoittelun avulla. Työllistymisohjelma tehdään yhdessä TE-toimiston virkailijan kanssa. Se sisältää kartoituksen työnhakijan tilanteeseen sekä suunnitelman, jossa sovitaan omatoimisesta työnhausta ja työnhaun tukemisesta sekä julkisen työvoimapalvelun palveluista, joilla edistetään työnhakijan nopeaa ja pysyvää työllistymistä uuteen työpaikkaan.

Työllistymisohjelman laatiminen edellyttää vakinaisessa työsuhteessa olleelta työntekijältä

- rekisteröitymistä työnhakijaksi TE-toimistoon,
- työsuhteen irtisanomista tuotannollisista tai taloudellisista syistä (TSL 7:3 ja 7-8),
- vähintään kolmen vuoden työhistoriaa yhden tai useamman työnantajan palveluksessa.

Työllistymisohjelman laatiminen määräaikaisessa työsuhteessa olleelle edellyttää

- rekisteröitymistä työnhakijaksi TE-toimistoon,
- määräaikaista työsuhdetta tai useita määräaikaisia työsuhteita samaan työnantajaan keskeytyksittä vähintään kolme vuotta tai määräaikaisia työsuhteita vähintään 36 kuukaudelta viimeksi kuluneiden 42 kuukauden aikana tai
- työhistoriaa saman tai eri työnantajien työssä yhteensä vähintään viisi vuotta työsuhteen päättymistä edeltäneiden seitsemän vuoden aikana.

Työllistymisohjelman laatiminen lomautetulle edellyttää

- rekisteröitymistä työnhakijaksi TE-toimistoon,
- lomauttamista vähintään 180 päiväksi ja vähintään kolmen vuoden mittaista työhistoriaa tai
- yhdenjaksoista 180 päivän lomautusta ja vähintään kolmen vuoden työhistoriaa.

Työllistymisohjelma voidaan laatia myös omasta pyynnöstään irtisanoutuneelle henkilölle, joka on ollut lomautettuna yhtäjaksoisesti vähintään 200 päivää ja jolla on vähintään kolmen vuoden työhistoria.

Työllistymisohjelma laaditaan irtisanomisaikana tai mahdollisimman pian irtisanomisen tai määräaikaisen työsuhteen päättymisen jälkeen. Työnhakijan on pyydettävä työllistymisohjelmaa pääsääntöisesti viimeistään 30 päivän kuluessa työsuhteen päättymisestä, lomautusilmoituksen antamisesta tai lomautuksen kestoja koskevan 180 päivän edellytyksen täyttymisestä.

Ansiopäivärahaan maksettava muutosturvan ansio-osa tai peruspäivärahan muutosturvalisä korottavat työttömyyspäivärahaa

Muutosturvan piiriin kuuluvalla on mahdollisuus saada työttömäksi jäätyään muutosturvan ansio-osaa tai peruspäivärahan muutosturvalisää tiettyjen työllistymisohjelmassa sovittujen työllistymistä edistävien palveluiden ja rajoitetusti palveluiden väliseltä ajalta.

Muutosturvan ansio-osan tai peruspäivärahan muutosturvalisän edellytyksenä on, että henkilöllä on oikeus työttömyyspäivärahaan.

Muutosturvan ansio-osaa tai peruspäivärahan muutosturvalisää maksetaan

- muutosturvan piiriin kuuluville työttömyyspäivärahan korotuksena työllistymistä edistäviin palveluihin osallistumisen ajalta, jos palvelusta on sovittu henkilökohtaisessa työllistymisohjelmassa. Työllistymistä edistäviä, muutosturvan piiriin kuulumisen kannalta merkityksellisiä palveluita ovat työelämävalmennus, työkokeilu, työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus, omaehtoinen työttömyysetuudella tuettu opiskelu, maahanmuuttajien rinnastetut toimenpiteet ja kuntouttava työtoiminta.

Muutosturvan ansio-osasta tai peruspäivärahan muutosturvalisästä saa lisätietoa työttömyyskassoilta ja Kansaneläkelaitokselta.

010 19 4910

Muutosturvan palvelunumero

Lisätietoa:

Muutosturva-asiantuntijoilta
Työ- ja elinkeinotoimistoista
Sosiaali- ja terveysministeriöstä
Työmarkkinajärjestöiltä:

www.mol.fi
www.mol.fi
www.stm.fi
www.ek.fi
www.kuntatyonantajat.fi
www.akava.fi
www.sak.fi
www.sttk.fi
www.kela.fi
www.tyj.fi

Kansaneläkelaitokselta
Työttömyyskassojen Yhteisjärjestöltä

Muutosturvaan liittyvät lait:

- Työsopimuslaki (55/2001)
- Laki yhteistoiminnasta yrityksissä (334/2007)
- Laki julkisesta työvoimapalvelusta (1295/2002)
- Työttömyysturvalaki (1290/2002)

Lait löytyvät valtion säädöstietopankista Finlexistä
osoitteessa www.finlex.fi.

Työ- ja elinkeinoministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö

AKAVA Ry.
Elinkeinoelämän keskusliitto ry.
Kirkon sopimusvaltuuskunta
Kunnallinen työmarkkinalaitos
Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK ry.
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry.
Valtion työmarkkinalaitos

 www.mol.fi